

Hedersmedlem 2021

Björn Sundell har ägnat sitt yrkesliv åt att popularisera ekonomin

Att han blev journalist var något av en slump – det gav honom chansen att följa med den ekonomiska utvecklingen i samhället från första parkett.

Journalister har ett stort ansvar och de ska ständigt ifrågasätta – annars finns en risk att alla rusar åt samma håll, med ödesdiga konsekvenser.

Björn Sundell plockar fram Ekonomiska samfundets tidskrift från 2003. Han bläddrar bland sidorna till den del av tidningen som helt och hållet ägnas ekonomisk journalistik, vilket var temat på samfundets seminarium i januari samma år. Det har gått 18 år sedan seminariet men mycket av det som Max Arhippainen (då på Hufvudstadsbladet), Torbjörn Kevin (Åbo underrättelser), Carl Hamilton (Aftonbladet), Mosse Wallén (Dagens industri) och professorerna Markus Jäntti och Tom Moring skrev är aktuellt än i dag.

– Det finns vissa utmaningar som är bestående. Det insåg jag när jag läste texten, säger Björn Sundell.

Vi sitter i Björn Sundells och sambon Barbro Löfqvists kök på Drumsö i Helsingfors. Björn Sundell håller upp kaffe och plockar fram handskrivna anteckningar där han strukturerat sina tankar kring intervjuens tema. I bakgrunden hörs musik från en radioapparat från 1958 i vardagsrummet. Björn Sundell gillar att meka med gamla apparater och att få dem att hålla länge.

– Jag gillar inte konsumtionshysteri. Min mobiltelefon är sju år gammal.

Men tillbaka till den ekonomiska journalistiken och de bestående elementen. Björn Sundell påpekar att journalister alltid måste inse att de har ett ansvar för vad de rapporterar.

– Man kan skada både företag och samhälle med felaktigheter.

Ett annat bestående element är att journalister ska kunna ifrågasätta olika intressegruppers handlingar. När regeringen eller arbetsmarknadsorganisationerna försöker genomföra reformer förklarar de ofta sina handlingar med att ”det ligger i nationens intresse” att man väljer en viss lösning, säger Björn Sundell.

Björn Sundells Peugeot 404 "Angelique" ägdes i tiden av en journalist som jobbade för TT. Björn Sundell har haft den sedan 1995. "Att meka på en gammal bil var en skön kontrast till jobbet."

– Journalister ska försöka se bakom beslutsfattare, konsulter och PR-människor, vilka alla talar för sina egna intressen. I synnerhet som det finns mer PR-konsulter och informatörer än ekonomijournalister.

Samma argumentationsteknik används ofta i kriser. Man säger att det krävs snabba lösningar och att det inte finns alternativ.

– Det här har utnyttjats under lågkonjunkturen på 1990-talet, vilket ledde till att en massa företag gick i konkurs och många privatpersoners ekonomi kraschade. Det utnyttjades när teknologibubblan byggdes upp kring mil-lenieskiftet då det "enda alternativet" var att hänga med.

Björn Sundell hoppas att journalister skulle undvika det så kallade lämmeltåget, där alla rör sig i samma riktning.

– Ta till exempel Tesla eller andra företag med en speciell produkt. Alla rusar efter dem och då blir bolagen övervärderade. Tesla har en sagolik värdering i dag.

En orsak till att nyhetsrapporteringen ofta känns likartad i Finland är enligt Björn Sun-

dell att det finns så få utländska journalister som iakttar Finland utifrån och inifrån.

– Det gör att nästan alla har samma infallsvinkel. Samhället är homogent och det kommer sällan avvikande röster.

Ur motiveringarna till kallelsen till hedersledamot i Ekonomiska samfundet: "Björn Sundell har under åren gjort betydande insatser inom samfundet bland annat genom förnyelsen av Ekonomiska samfundets tidskrift 2015. Han är en skicklig organisatör av programkvällar och en populär debattledare."

Skrev gradu om Sudan

Att Björn Sundell skulle ägna största delen av sitt yrkesliv åt journalistiken var inte alls självklart. Han började studera ekonomi på Hanken i mitten av 1970-talet. Sin första praktik gjorde han i Belfast på Nordirland.

– Det var via utbytesprogrammet AIESEC. Belfast lät intressant. Det var fullt krig där då

och jag ville veta hur det skulle vara att leva under sådana förhållanden.

Den andra sommaren under studietiden hade han två alternativ: sommarjobb på Volvos försäljningsavdelning eller på Yles aktualitetsredaktion – Yle vann.

– Men inte ens då var jag särskilt säker på att jag skulle bli journalist.

När Sundell utexaminerades som ekonom var det lågkonjunktur. Arbetslösheten var hög och han sökte 30 jobb utan att få napp. Till sist fick han jobb på HBL som ekonomijournalist. Samtidigt studerade han vidare till ekonomie magister och skrev sin gradu om hur ökenspridningen i Nordafrika påverkade miljön och samhället. Fältstudien gjordes i Sudan.

Efter fem år, först på HBL och sedan Forum för ekonomi och teknik, började han jobba för näringslivet. Det blev sammanlagt tio år på Näringslivets delegation EVA och på Wärtsilä.

– Jag har sett det som nyttigt att gå från ena sidan till andra, så länge man vet om att det finns en jävsproblematik. Jag har alltid varit väldigt noga med integriteten och jävat mig i situationer där det kan uppstå intressekonflikter.

Erfarenheterna och kontakterna från journalistiken hjälpte Björn Sundell i arbetet som informationschef inom Wärtsiläkoncernen.

– Det var lätt för mig att presentera saker så att de blev intressanta för journalister.

I början av 1990-talet var Finland inne i en djup lågkonjunktur. Björn Sundell tyckte att det skulle vara spännande att jobba med journalistik igen och han sökte sig till Yle och TV-Nytt.

Som ekonomijournalist ville Björn Sundell popularisera komplicerade skeenden.

– Här har ekonomijournalister en helt annan utmaning än många andra journalister eftersom vi skriver både för lekmän och specialister. En ekonomijournalist kan vara tvungen att förklara enkla fenomen som devalvering eller inflation för att alla ska hänga med. Samtidigt ska man göra det utan att skrämja bort dem som är insatta i temat.

Är journalister bra på det?

– Jag tycker utvecklingen gått i rätt riktning. Problemet är att journalister har mindre tid att göra ett bra hantverk. Kompetensen bland de finländ-

“Jag ville ha en tydlig koppling till den ekonomiska diskussionen. Den måste hållas vid liv också på svenska i Finland och här har Ekonomiska samfundet en viktig uppgift.”

ska ekonomijournalisterna är hög. På finlands-svenskt håll är problemet att det finns så väldigt få ekonomijournalister.

Förnyade samfundets tidskrift

Att popularisera och göra frågor om ekonomi lättillgängliga är något Björn Sundell arbetat med så gott som hela sin karriär. När han var chefredaktör för Ekonomiska samfundets tidskrift (2015–2016) började han med att tillsammans med redaktionsrådet förnya tidskriftens innehåll och layout. Roger Wessman stod för den nya grafiken som skulle vara proffsig. Innehållet blev mer populärvetenskapligt.

– Vi fick inte in tillräckligt bra artiklar och läsarresponsen visade att en förnyelse var absolut nödvändig.

Vid sidan om chefredaktörskapet var Björn Sundell också styrelseordförande för Ekonomiska samfundet. Ordförandeskapet föregicks av några år som styrelsemedlem, ett uppdrag han tog emot efter att ha slutat på HBL.

– Jag ville ha en tydlig koppling till den ekonomiska diskussionen. Den måste hållas vid liv också på svenska i Finland och här har Ekonomiska samfundet en viktig uppgift.

Stora utmaningar inom klimat- och arbetsmarknadsfrågor

Vilka är då de största utmaningarna inom dagens ekonomijournalistik? Enligt Björn Sundell är en att gamla universella sanningar och ekonomiska principer ifrågasätts alltmer.

– Ett aktuellt exempel är skuldsättningen. Den allmänna linjen har länge varit att stater inte ska ha för stora skulder och att det är farligt att vara skuldsatt. Men nu ifrågasätts detta, i synnerhet på grund av coronapandemin och dess inverkan på ekonomin.

Att gamla sanningar ifrågasätts är inte dåligt. Det viktiga är att journalisterna hänger med i diskussionen säger, Björn Sundell.

En annan utmaning är klimatpolitiken. Björn Sundell har varit intresserad av frågor om miljö, tillväxt och klimat i över 40 år. Ändå ser han risker med Finlands mål att vara klimatneutralt 2035.

– Man har slagit fast väldigt strikta och konkreta mål. De medför dramatiska samhällsförändringar som drabbar människor olika och de får stora effekter på ekonomin. Journalister ska kunna analysera konsekvenserna för samhället. Innebär EU:s klimatmål att vi blir för beroende av kinesiska mineraler? Eller att klimatmålet kör över andra viktiga målsättningar?

Den tredje nya utmaningen är kopplad till arbetsmarknaden. Stora förändringar är på gång, till exempel har skogsindustrin och teknologiindustrin lösgjort sig från allmänna avtal.

– Vad borde ske på arbetsmarknaden för att få upp sysselsättningen och tillväxten? Journalisterna ska kunna hitta svaren på dessa komplexa frågor. Samtidigt finns det starka intressegrupper som försöker påverka journalisterna.

I skönlitteraturen får fantasin flöda

Vid sidan om sitt värv inom journalistiken och kommunikationsfältet har Björn Sundell skrivit romaner. Våren 2021 utkom hans tredje bok *Vänskapens marionetter*, en kriminalroman som berättar om ett misslyckat finsk-sovjetiskt fabriks-samarbete i Västafrika. Samarbetsprojektet begravs i tysthet men fyrtio år senare börjar rykten cirkulera om en tragisk olycka. Är detta stormaktspolitik eller bär de ansvariga på en hemlighet de absolut vill dölja?

En del av handlingen utspelar sig i Ghana i slutet av 1970-talet. Björn Sundell arbetade själv i Ghana 1977 och en del av beskrivningarna i romanen grundar sig på hans egna dagboksanteckningar från den tiden.

Allt i romanen är inte påhittat. Björn Sundell har tagit ingredienser från verkligheten och spunnit en väv kring dem. Handlingen är förlagd till Helsingfors och olika platser i Ghana och en av huvudpersonerna är en ekonomijournalist som också jobbat inom näringslivet.

– När jag skrev mina första böcker jobbade jag vid Nordiska investeringsbanken och HBL. Att skriva skönlitteratur är härligt. Du får frigöra dig från verkligheten som ibland är lite väl strikt.

Profil

Aktuell: Kallades till hedersmedlem i Ekonomiska samfundet våren 2021. Sedan förut är Stig-Erik Bergström och Bertil Roslin hedersmedlemmar i samfundet.

I dag: Pensionär, kolumnist och författare. Gav nyligen ut sin tredje roman *Vänskapens marionetter* (Litorale, 2021).

Tidigare: Ekonomiredaktör, ledarskribent, informationschef, utredningsansvarig och fri publicist.

Arbetsplatser: Har jobbat bland annat på tankesmedjan Magma, Hufvudstadsbladet, Nordiska Investeringsbanken, Yle och Wärtsilä.

Utbildning: Ekonomie magister från Hanken (1981).

Född: I Helsingfors 1954.

Förtroendeuppdrag och andra medlemskap: Styrelsemedlem i Schildts & Söderströms förlag, ordförande för Författareföreningens ekonomiutskott, medlem i Amnesty International, medlem i Handelsgillet och i Ekonomiska samfundet (tidigare styrelseordförande och chefredaktör för Ekonomiska samfundets tidskrift).

Intressen: Friluftsliv, ekonomisk historia, gamla bilar och att restaurera gammal teknik. Har en Saab 93 från 2007 och en Peugeot 404 från 1965.

Läser regelbundet: Hufvudstadsbladet, Helsingin Sanomat, Svenska Dagbladet, Financial Times, Frankfurter Allgemeine Zeitung och Talouselämä. ”Dagstidningar med ordentlig ekonomibevakning är de viktigaste.”